

## Vem har varit här?

Det är spännande att ta reda på vilka djur det är som rör sig i naturen. På vintern kan man se spår av djuren när de har sprungit över snön. Man kan också se deras bajs. Bajset kallas spillning.



### Räv

Räven är ett rovdjur. Det betyder att den lever av att döda och äta andra djur. Räven äter gärna möss, harar och fåglar. Den har mycket bra syn och hörsel. Därför jagar den ofta på natten.

Rävens bo kallas lya. Det brukar vara en håla i en sandig backe eller under ett stort stenblock. Lyan har alltid flera utgångar. Varför tror du att den har det?



### Varg

Vargar lever i flock. De är rovdjur och jagar gärna älg, rådjur, ren, hare och vildsvin. Ibland dödar vargar får och andra tamdjur.

Ledarvargen ylar när han vill samla ihop flocken eller tala om att ett område är upptaget av hans familj. Det är deras revir.

Varghannarna blir nästan en meter höga och de väger ungefär 40 kilo. Honorna är lite mindre. Ungarna, valparna, föds i en lya.



46



### Älg

Älgen är det största vilda djur som finns i Sverige. Den kan bli 2 meter hög, och kallas för skogens konung.

Älgen kan spärra ut sina klövar, så att de blir stora. Det är bra, för då sjunker den inte ner där marken är mjuk och fuktig.

Varje år tappar älgdjurarna sina gamla horn. Sedan växer det ut nya som är större. Älgkorna har inga horn alls.

På sommaren äter älgarna löv, kvistar och bark. På vintern äter de skott från barrträd.



### Skogshare

Skogsharen har många fiender. Men den har långa, kraftiga bakben, och därför kan den lätt fly.

Haren springer ofta i sick-sack. Ibland hoppar den tillbaka i sina egna spår, för att lura djur som jagar den.

På sommaren äter skogsharen mest gräs och klöver. På vintern gnager den av bark från lövträd.



### Åkersork

Åkersorken är ungefär 15 centimeter lång, om man räknar med den korta svansen.

Åkersorken bor i gångar som den gräver i marken. På vintern gör den tunnlar av torrt gräs under snön. Där samlar den sina förråd av mat. När snön har smält kan du se grästunnlarna slingra på åkrarna.

Åkersorken kan få ungar flera gånger varje år. Efter en och en halv månad är ungarna vuxna. Då kan de få egna ungar.

47

## Vem har varit här? s. 46–47

### Ämnesrelaterade begrepp

**spillning** – bajs från djur

**lya** – boplats för vissa djur, oftast under jorden

**flock** – grupp av djur

**tamdjur** – husdjur, djur som lever nära människor

**ledarvarg** – den varg som de andra vargarna i flocken följer

**valp** – hund- eller vargunge

**klöv** – den hårda delen längst ner på vissa djurs fötter

**horn** – hård utväxt från huvudet på vissa djur

### Ämnesneutrala begrepp

syn	hörsel	stenblock
fiende	konung	spärra ut
bark	gång	skott
sick-sack	gnaga av	slingra

## Så här kan du göra

- Dela in eleverna i par eller mindre grupper. Varje grupp får en uppsättning kort från K21 (sidan 89) som eleverna ska sortera så att djur, spår och spillning hör ihop. Först får de fundera på vilka djur som de tror att spåren kommer ifrån. Därefter kan de ta bilderna från grundboken till hjälp.
- Låt grupperna fördjupa sig i ett av djuren i grundboken genom att skriva egna faktatexter. Fakta finns på uppslaget i grundboken, men ta gärna fram lättlästa faktaböcker om djur också, så att eleverna får träna på att använda flera källor. En tankekarta är ett bra stöd vid faktainsamlingen.

### FÖRSLAG PÅ ARBETSGÅNG:

1. Läs texten högt, gärna mer än en gång.
2. Gör en tankekarta.
3. Skriv minst tre meningar om djuret.
4. Rita djurets spår och spillning.
5. Träna på att läsa texten.
6. Redovisa i tvärgrupper.

Vid redovisningstillfället delar du in grupperna i tvärgrupper så att de elever som är i samma grupp har olika djur att berätta om. Låt även eleverna förbereda en fråga om sin text att ställa till kamraterna. De kan även ha förberett en fråga att ställa till kamraterna efter sin redovisning.

- Låt eleverna göra sorteringsövningen i punkt 1 igen för att se om de har lärt sig några nya spår. Korten kan också användas till övningen ”Hör vi ihop?”. Se till att det finns tillräckligt många kort så att varje elev får ett kort. Eleverna ska leta upp kamrater med kort som hör ihop med det egna kortet. När de har bildat en tregrupp med djur, spår och spillning sätter de sig ner.
- Om du vill ha ett gemensamt samtal utifrån texten i grundboken kan du använda frågorna nedan och titta på bilderna av djurens spår och spillning tillsammans i klassen. Läs om djuren i grundboken gemensamt eller i par, om det behövs.

– **Varför tror du att räven har flera utgångar från lyan?**

*Det är flyktgångar som den använder vid fara.*

– **Räven är ett rovdjur. Vad betyder det? Vilka andra rovdjur känner du till?**

*Ett rovdjur dödar och äter andra djur. Björn, varg och lodjur är exempel på andra rovdjur.*

– **Vad är ett revir?**

*Det är ett område, till exempel en vargflocks livs-område.*

– **Vargen har tidigare varit utrotningshotad men nu har vargarna blivit fler igen och finns i hela Sverige. Vad betyder utrotningshotad?**

*Att det finns så få individer av en art att den riskerar att dö ut.*

– **Varför kallas älgen för skogens konung, tror du?**

*För att den är så stor.*

– **Hur kan harens främre tassavtryck bli längre än de bakre?**

*Haren hoppar genom att sätta i frambenen först och sedan för den bakbenen förbi frambenen. Bak-tassarna är större än framtassarna.*

– **Hur gör åkersorken för att klara vintern?**

*Den gör tunnlar av gräs under snön. Där samlar den mat.*

### PULS-kollen

Vad kallas djur som äter andra djur?

## Tips!

- Låt eleverna göra ett faktahäfte av den information som de samlar in om djuret i grupparbetet. De viker då ett färgat papper på mitten så att det blir ett häfte och gör ett collage av faktalappar och bilder. Häftet blir extra spännande om det finns ”frågeflikar”. Det är vikta papperslappar med en fråga på framsidan och frågans svar inuti. Det är svårt att i förväg veta hur stor plats texten behöver, så tipsa eleverna om att skriva på lapparna innan de klipper ut dem. Låt också eleverna göra en framsida till häftet med titel och en bild av djuret.
- Om ni har snö kan ni koppla ihop NO med bildämnet och låta eleverna måla spår av djur utomhus på snön. Använd giftfri vattenfärg.

### Fältstudie 5

#### Spår av djur

Gå ut i närmiljön, till exempel till en äng, dunge eller skog, och leta efter spår av djur. Djurens fotavtryck syns bäst om det är snö ute. Spillning syns även om det är barmark. Det kan även finnas spår av att djur har ätit, exempelvis på kottar.

### Arbetsboken, åk 1

Låt eleverna göra uppgifterna på sidan 19 i arbetsboken.

- Eleven parar ihop djur med deras spår och spillning.
- Eleven avgör vad som stämmer om räven, älgen, skogsharen och åkersorken.

### Arbetsboken, åk 2

Låt eleverna göra uppgifterna på sidorna 26–27 i arbetsboken.

- Eleven skriver vilka djur som några spår tillhör.
- Eleven svarar på faktafrågor om spillning och rovdjur.
- Eleven parar ihop faktameningar med rätt djur.
- Eleven beskriver en näringskedja med tre arter.

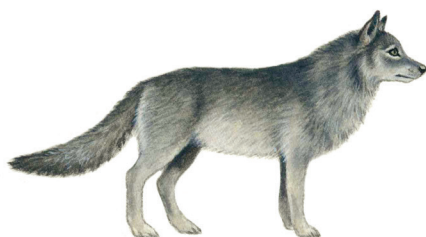
# Djuren på vintern

K19

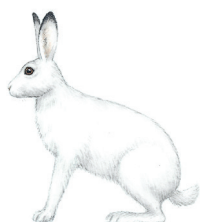
Hur klarar sig djuren under vintern? Dra streck.



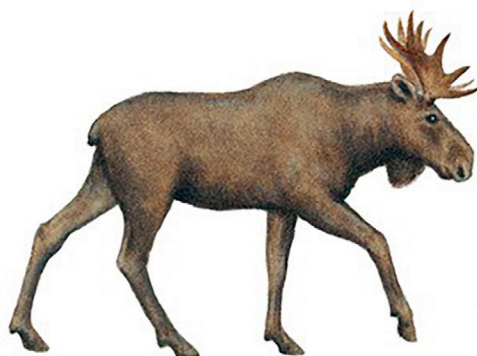
**Sover hela vintern**



**Får vinterpäls**

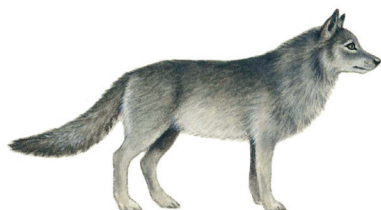


**Tar skydd under snön**

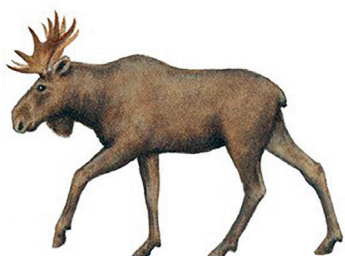
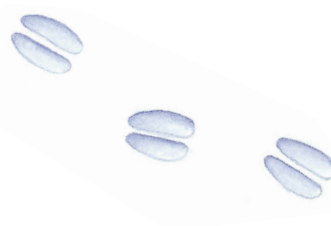




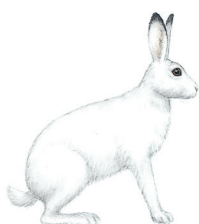
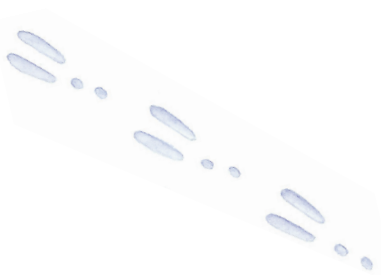
räv



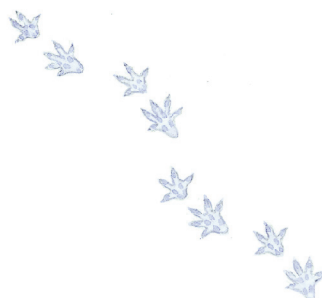
varg



älg



skogshare



åkersork

